

ABANDOKO UDAL FUNTSAREN ISAD

Identifikazio-arloa

Erreferentziazko kodea	ES 48020 AHFB/BFHA U48020
Titulua	Abandoko Udal Agiritegia
Data(k)	1771 - 1894
Deskribapen maila	Funtsa
Deskribapen-unitatearen bolumena eta euskarria	<ul style="list-style-type: none"> - Metro linealak: 16,85 m/l - Kaxak: 102 - Liburuak: 16 - Karpetak: 5 - Espediente-kopurua: 2.138 Papera.

Testuinguru arloa

Ekoizlearen izena	Abandoko Udala
Instituzio historia	<p>Abando elizate bat izan zen, eta Bilboko hiribilduari anexionatu zitzaion bi une desberdinetan, 1870 eta 1890ean.</p> <p>Abandoko elizatea Uribeko merindadearena zen eta Bizkaiko Jaurerriko Batzar Nagusietako hogeita hamalagarren eserlekua hartu zuen.</p> <p>Abandoko portua erromatarren Amanum Portus-ekin identifikatu du.</p> <p>Bizkaiko gainerako Lur Laua bezala, Abando elizate bihurtu zen Erdi Aroko instituzionalizazio prozesuan. Parrokia-eliza, San Bizente Martiriri eskainia, XII. mendekoa da.</p> <p>Lur Lauko gainerako tokiek eta hiribilduek bezala, Behe Erdi Aroan zehar Bizkaiko lurralde osoan zehar gertatu ziren bandokideen arteko borrokak jasan zituen, bai eta ondorengo gatazka armatuak ere. Lurraldea mendeetan zehar egon zen murgilduta gatazka armatu horietan, bereziki XIX. mendeko gerra karlisten eta XX. mendeko Gerra Zibilaren eraginez.</p> <p>Bere ekonomia landa-oinarrikoa izan da beti, nekazaritza-, abeltzaintza- eta baso-garapenarekin. Itsasadarrean burdinolak, errotak, arrantza-jarduerak eta ontziolak zeudela egiaztatu da.</p>



Instituzio historia	<p>Elizate horrek Bilboko hiribilduaren aurka jokatu zuen papera esanguratsua izan zen historian zehar. Gatazkarik entzutetsuena XIX. mendearen hasieran Abandoko ibarrean Bakearen Portua deiturikoa eraikitzeko saiakera izan zen, hiribildukoa ordezkatzeko asmoarekin. Bilbotarren aurkakotasunak, 1804ko Zamacoladak eta Frantziaren inbasioak proiektua zapuztu zuten.</p> <p>Abandok hiribilduaren aurka jarraitu zuen XIX. mendean zehar, baina pixkanaka Bilboko jabeek elizateko lurra eskuratu zuten. Eraikin batzuk eraikitzen hasi ziren, eta itsasadarraren ertzetara hiribilduan sartzen ez ziren portu- eta industria- instalazioak iritsi ziren.</p> <p>XIX. mendearen erdialdean, Bilbo eta Mesetaren arteko trenbide-konexioak Bilboko muga estuetangeltoki bat eraikitzea eskatzen zuen, baina ez zegoen lekurik; beraz, Abandoko lurretan proiektatu behar izan zen. Itsasadarraren beste aldeko geltokia 1857an eraiki zen.</p> <p>XIX. mendearen azken laurdenean, Bilboko hiri-espazioa handitzeko premia larria zegoen, eta Abandoko ibarra zen gunerik egokiena. 1876an Pablo Alzola eta Ernesto Hoffmeyer ingeniariak eta Severino Achúcarro arkitektoak idatzitako Bilboko Zabalgunearen Proiektua onartu zen. Proiektua Abandoko elizatean garatzen zen, zeina hiribilduaren zati bat 1870ean eta behin betiko 1890ean anexionatu zen.</p>
Artxibo historia	<p>Abandoko elizateko dokumentazioa udal agiritegian egon zen harik eta elizatea entitate juridiko gisa desagertu zen arte, 1890ean Bilboko hiribilduari behin betiko atxiki ondoren. Abandoko dokumentu-funtsak Bilboko Agiritegian egon ziren 1995ean BFAOra eraman zituzten arte.</p> <p>Abandoko fitxategia tamaina ertaineko fitxategia da. Bizkaiko elizate gehienetan bezala, XIX. mendea baino lehenagoko dokumentazioa oso urria da. Funtsaren zatirik handiena 1870 eta 1890 arteko aldikoa da. Garai horretan, udalerrak erabateko eraldaketa jasan zuen, eta itsasadarraren ingurua azkar industrializatu zen.</p>



Artxibo historia	<p>BFAHn gordetako dokumentazioaren artean ez da dokumentazio-inventariorik edo -erregistrorik gordetzen, ezta artxiboarekin berarekin lotutako dokumenturik ere.</p> <p>1983an, artxiboa Bidebarrieta kaleko liburutegiko sotoetan zegoen, itsasadarraren ondoan. Urte horretako abuztuaren 23an, Bilbok eta Bizkaiko zati handi batek uholde izugarri bat eta haren ondorio latzak jasan zituzten. Abandoko Udal Agiritegia, erantsitako gainerako elizateena eta Bilboko Historikoa desagertzeko zorian egon ziren, ezinezkoa izan baitzen dokumentazioa ateratzea ura eraikinean sartu eta erabat estali baino lehen. Azkenean sotoetara sartu eta funtsak berreskuratzeko lanak antolatu ahal izan zirenean, Garellanoko kuarterko zaharrek pabilioietara eraman ziren. Han, dokumentuak zaharberitzen hasi ziren. BFAHko egoitzara iritsi zirenean, zaharberitze-lanekin jarraitu zuten, eta lehengo antolaketa berreskuratu zuten.</p>
Sarrera modua	<p>BFAHn utzitako dokumentazioa 1995eko otsailaren eta martxoaren artean sartu zen, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Bilbo Udalak urte horretako otsailaren 15ean sinatu zuten lankidetzeta-hitzarmena betetzeko.</p>

Eduki eta egitura arloa

Irismena eta edukia	<p>Abandoko elizateak eta Udalak 1771 eta 1894 bitartean sortutako dokumentazio historikoa. Artxibo osoa da.</p>
Balorazioa, hautaketa eta ezabaketa	<p>Kontserbazio iraunkorreko dokumentazioa.</p>
Sarrera berriak	<p>Abandoko Udalak ekoiztutako dokumentazio guztia bertako Agiritegian dago eta ezin da sarrera berririk sortu, udalerrria desagertu egin baita Bilbori anexionatu delako.</p>
Erakundea	<p>Dokumentazioa Udal Artxibozainen Lantaldearen sailkapen-koadroaren bidez antolatu da, serie batzuekin handituta.</p> <p>Koadroa BFAHn dauden udalerrri guztietarako erabiltzen da, eta, beraz, baliteke udalerrri horretan sortutako dokumentazioaren artean serie batzuk ez islatzea.</p>



Erakundea	<p>Gobernuaren, Idazkaritzaren eta Udal Administrazioaren eta Ogasunaren jarduerak hartzen ditu, honela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gobernua: 385 dokumentu 1771 eta 1890 bitartekoak. – Idazkaritza: 1506 dokumentu 1804 eta 1900 bitartekoak. – Ogasuna: 247 dokumentu 1788 eta 1891 bitartekoak.
-----------	--

Sartzeko eta erabiltzeko baldintzen arloa

Sartzeko baldintzak	Sarrera askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Erreproduktzio baldintzak	Erreproduktzio askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Dokumentuen hizkuntza/idazkera	Gaztelania.
Ezaugarri fisikoak eta baldintza teknikoak	Agiritegi osoak 1983ko uholdea jasan zuen. Ia dokumentazio guztia zaharberritu den arren, hutsuneak eta testu deslai asko daude.
Deskribapen tresnak	<p>Dokumentazio guztia katalogatuta dago, eta Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak erabiltzen dituen deskribapen-tresnen bidez eskura daiteke:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Sailkapen-koadroa. b. ARWE datu-basea, artxiboari buruzko katalogazioa kudeatzeko. Hainbat sarbide-puntu eta onomastika, toponimia eta gaikako indize ditu. c. ARIT datu-basea, kanpo-kontsultarako, aurrekoaren informazio eta sarbide berarekin.

Lotutako dokumentazio arloa

Jatorrizko dokumenturik ote dagoen eta horien kokalekua	Dokumentazio guztia originala da.
Kopiarik ote dagoen eta horien kokalekua	<p>Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoa gordetzen duen dokumentazioaren zati bat digitalizatzen eta Interneten erabiltzaileen eskura jartzen ari da. Sarbidea ARITen datu-basearen bidez ere egiten da.</p> <p>Akta-liburuak, 1830 baino lehenagoko dokumentazioa, 1900 baino lehenagoko dokumentazioa (planoak barne), eta 1910 baino lehenagoko biztanleen erroldak digitalizatu dira.</p>



Lotutako deskribapen unitatea	Abandoko Udalarekin zerikusia duten dokumentu-iturriak daude BFAHren atal guztietan, batez ere administrazio sailean eta sail judizialean. Udalerrria XIX. mendearen amaieran desagertu zenez, ez dago data horren ondorengo dokumentaziorik.
Argitalpenei buruzko oharra	Palacios Martínez, Roberto (2014). Estudio Histórico-Artístico de la Villa de Bilbao. Monografías de los Pueblos de Bizkaia. Diputación Foral de Bizkaia. Bilbao.

Oharren arloa

Oharrak	Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak artxibo historikoaren funtzioa betetzen du funtsak gordailutu dituzten udalerrientzat.
---------	--

Kontrol arloa

Artxibozainaren oharra	Actuaciones Culturales Estrategicas 4 SL enpresak Bizkaiko Agiritegi Historikoko udal-atalerako egindako deskribapena, bertako teknikariak gainbegiratuta.
Arauak edo erregelak	General International Standard Archival Description, Second Edition, ISAD (G) (Agirien Deskribapenerako Nazioarteko Arau Orokorra). Deskribapen Agirien Batzordeak hartutakoa Agirien Nazioarteko Kontseiluan, Stockholmen (Suedia), 1999ko irailaren 19-22an. Madril. 2000.
Deskribapenaren data	20/01/2020